

OVERZICHT VERSCHILLENDE GROEPSHUISVESTINGSSYSTEMEN : DEEL 2

In deze nieuwsbrief geven we een verder overzicht van de gebruikelijke groepshuisvestingssystemen. In nieuwsbrief 2 bespraken we het dropvoedersysteem en het semi-ad libitumsysteem. Nu vervolledigen we het overzicht met een bespreking van de voederstations, het onbeperkt voeren en de voederligboxen met uitloop. We willen in deze nieuwsbrief onder andere enkele vooroordelen ten opzichte van ad libitum voeren en voederstations toetsen aan praktijkervaringen.

VOEDERSTATIONS

Het groepshuisvestingssysteem met voederstations is als eerste systeem ontwikkeld om zeugen in groep te voeren naar individuele behoefte. De eerste generatie voederstations leed aan nogal wat kinderziektes en ze zorgden voor de nodige frustraties bij de zeugenhouders. Nog steeds leeft de idee dat voederstations beter op de rommelmarkt zouden passen, maar de huidige voederstations zijn aangepast en werken wél.

De werking van een voederstation is bekend. Een zeug die zich aanbiedt, krijgt, als ze er nog recht op heeft, het vooraf bepaald rantsoen met specifieke voedersnelheid. Sommige modellen zijn uitgerust met toegangsidentificatie, waardoor zeugen die geen portie tegoed hebben, het station niet in kunnen. Daardoor is er minder tijdverlies, maar wel een verhoogde kans tot agressie voor het voederstation. Dominante zeugen blokkeren immers een tijdlang de ingang van het station. Onderzoek heeft uitgewezen dat het aantal agressieve interacties voor een voederstation niet daalde met voorherkenning. Het aantal wachtende zeugen daalde echter wel. Bij een groepsgrootte van 30 zeugen waren er 42 % minder wachtende zeugen voor het voederstation. Hieruit besluiten we dat het gebruik van toegangsidentificatie leidt tot meer rust in de stal.

Eén voederbeurt duurt ongeveer 25 minuten. Het voeder is vanaf een bepaald tijdstip beschikbaar. Meestal start men die nieuwe zogenaamde

voeder cyclus 's avonds om de rust te bevorderen en de hiërarchieconflicten te minimaliseren. Per 40 à 50 zeugen is een voederstation vereist, sommige modellen zouden tot 80 zeugen kunnen voeren.

STEVIGE ZEUGEN VRAGEN STEVIGE CONSTRUCTIE

Een voederstation moet in de eerste plaats stevig geconstrueerd zijn. Het hekwerk heeft immers sterk te lijden onder de kracht van de zeugen. Vele voederstations zijn te licht geconstrueerd. Stevigheid en materiaalkeuze zijn erg belangrijk. Verzuring van voeder met water kan het voederstation aantasten. Inox delen zijn hiertegen beter bestand dan gegalvaniseerd staal.

Foto: Zicht op een voederstation. De ingang bevindt zich rechts. Stevigheid en materiaalkeuze bij voederstations zijn erg belangrijk!

Teveel "mechaniek" leidt gemakkelijk tot storingen. De ingang moet smal zijn, om te voorkomen dat twee zeugen tegelijkertijd in het station kunnen. De ingang moet eveneens eenvoudig toegankelijk zijn en niet afschrikwekkend voor jonge zeugen. Ook de hoogte van de box dient beperkt te worden, om te vermijden dat een zeug omhoog wordt gedrukt door een volgend dier.

Met de plaatsing van de voederstations moet men rekening houden dat zeugen die willen drinken niet in de buurt komen van de wachtende zeugen. De zeugen die het voederstation verlaten mogen niet naar de ligruimte maar wel naar de mest en drinkruimte worden geleid. Opdat de ligruimte niet zou gebruikt worden als mestplaats mag de afstand tot de roosters niet groter zijn dan 12 meter. Grote ligruimten worden best in compartimenten verdeeld door afscheidingen van ongeveer 1 meter hoog en dit om de 3 à 5 meter

GROEPSMANAGEMENT

Een voederstation is zowel voor stabiele als dynamische groepen geschikt. Indien mogelijk worden stabiele groepen aanbevolen. Hiervoor is wel een minimale bedrijfsgrootte vereist. Bij een driewekensysteem bedraagt de noodzakelijke bedrijfsgrootte 280 zeugen.

Een alternatieve mogelijkheid is één station in een hokafscheiding te plaatsen en op die manier 2 hokken en dus ook 2 groepen van bijvoorbeeld 20 zeugen te voederen met één voederstation. Wanneer voor dynamische groepen geopteerd wordt, zijn de groepen liefst zo groot mogelijk om rangordegevechten tot een minimum te beperken. Separatiestations zijn dan bijna noodzakelijk. Strostallen zijn zeer geschikt voor dergelijke groepen.

Foto: Strostallen zijn geschikt voor dynamische groepen

links: separatieluimte en voederstations, midden: mestruimte, rechts: stuk van de grote ingestrooide ligruimte

VOEDERSTATIONS IN DE PRAKTIJK

Ook voor deze nieuwsbrief bracht de stuurgroep een aantal bedrijven een praktijkbezoek. We bezochten maar liefst 3 bedrijven met een voederstation, waarvan 1 op stro.

Het eerste bezoek startte op een bedrijf met 300 F1-zeugen.

INBRENGEN VAN GELTEN EN ZEUGEN

De drachtige zeugen van het eerste bedrijf zijn onderverdeeld in 4 hokken van 50 zeugen. Er wordt gewerkt met een éénwekensysteem. Daardoor komen er elke week 15 nieuwe zeugen in een groep, totdat een groep volledig is. Dit aanvullen van de groep zorgt amper voor problemen. Om de rust te bevorderen worden eerst de oudere zeugen in de groep gebracht, de volgende dag volgen de jongere zeugen. Zeugen worden binnen de week na het dekken in groep geplaatst. Eerste worpszeugen staan (voorlopig) nog aangebonden, omdat bij deze te veel verwerpingen en embryonale sterftes optraden.

Foto: Voorlopig staan eerste worpszeugen nog aangebonden. Vanaf 1 januari 2006 mag geen enkele zeug nog aangebonden staan!

Systematisch worden er dan ook zeugen uit de groep gehaald op het einde van de drachtperiode. Hierdoor ontstaat onderbezetting van de hokken, en dat zorgt blijkbaar voor meer hokbevuiling. Wanneer een hok volledig leeg is, volgt een uitgebreide reiniging. De stal is dus heel ruim opgevat. Een gevolg van deze manier van werken is wel dat wanneer de ene groep nog maar bestaat uit enkele zeugen en deze groep juist de herkenning op de bak heeft staan om aan te geven dat deze leeg is, gebeurt het dat de grote groep zonder voedervoorraad valt. De onderbezette groep heeft bijvoorbeeld gedaan om 18 uur, terwijl de grote groep nog tot 23 uur zou moeten eten. Dit euvel is technisch op te lossen door een sensor bij te plaatsen.

Het voederstation registreert niet wanneer er geen voeder in voorraad is. De zeugen van de grote groep kunnen op papier dus wel een portie gekregen hebben, maar in praktijk is dat niet het geval. De voorraadbak zou groter moeten.

RUSTIG AANLEREN

Nieuwe zeugen het voederstation leren kennen dient volgens de zeugenhouder heel rustig te gebeuren. Hoewel hij gebruik maakt van een

doorloopstation zonder separatie, heeft hij wel een separatuieruimte voorzien. Deze ruimte is onder andere handig om de eerste kennismaking met het voederstation te vereenvoudigen. Vanuit de separatuieruimte kan de zeughouder de nieuwe zeugen met een hek toegang verlenen tot het voederstation en de rest van de groep de toegang ontzeggen. Door wat voeder voor het poortje van het voederstation te strooien, hebben de zeugen de ingang snel gevonden. Na deze voederbeurt komen ze voor de eerste keer in de groep. De volgende dag hebben deze jonge zeugen meestal geen voeder opgenomen en bevinden ze zich gegroepeerd achter het voederstation. Het is dan heel eenvoudig om ze even uit de groep te halen en het aanleerproces vanaf de separatuieruimte te herhalen.

Bij ons tweede praktijkbezoek was het aanleren van gelten een lastigere kwestie. 's Avonds (dan is het rustig in de stal) worden de gelten in het voederstation gedreven. Dit is op zich al een geforceerde handeling. Wanneer dit mislukt is het dikwijls beter de volgende dag het proces te herhalen, want na een dag zonder eten lukt het dikwijls wel. Een oplossing voor dit probleem zou bijvoorbeeld zijn een oud voederstation in de quarantainestall plaatsen en daar de aangekochte gelten opleten.

Het aanleren is bij bedrijven met een voederstation het grootste probleem. Daarom is voor grotere bedrijven een aanleerstation voor gelten aan te bevelen.

Foto: Enkele zeugen wachten om het voederstation te betreden.
Links: het aanleren van gelten kan bijvoorbeeld vanuit de separatie

In dit bedrijf met 210 F1-zeugen komen de zeugen pas na 28 à 35 dagen in de groep. Er zijn twee hokken van elk 50 zeugen. In het ene hok zijn de jonge zeugen gehuisvest en in het tweede hok de

oudere zeugen. In het hok met de oudere zeugen is het opmerkelijk rustiger.

ZAAGSEL ALS BLIKSEMAFLEIDER

Het inbrengen van gelten en andere zeugen gaat in dit bedrijf gepaard met het strooien van wat zaagsel in het hok. Het zaagsel doet dienst als afleidingsmateriaal voor de zeugen en geeft meer rust aan de groep. De dag na het inbrengen strooit de zeughouder opnieuw wat zaagsel omdat de rangordegevechten dan meestal het ergste zijn. De rust in de groep wordt trouwens maar eenmaal per week verstoord. 's Morgens zet hij de zeugen die naar de kraamstal moeten in de separatuieruimte en daarna brengt hij de jonge zeugen in de groep.

VOEDEREN VOLGENS INDIVIDUELE BEHOEFTE

Het tijdstip waarop een nieuwe voederstap begint, heeft een belangrijke invloed op de rust in de stal. Meestal start men een nieuwe stap 's avonds. Dan kan men 's morgens de attentelijsten nakijken. Tegenwoordig kiezen meer zeughouders ervoor om 's nachts een nieuwe voederstap te starten en ervaren daardoor meer rust in de stal.

Een belangrijk pluspunt aan groepshuisvesting met een voederstation is natuurlijk dat men elke zeug kan voederen volgens haar individuele behoefte, terwijl bij de meeste andere systemen een rantsoen voor een groep zeugen wordt ingesteld. In het geval van ons eerste praktijkbezoek wordt het rantsoen tijdens de dracht opgedreven van 2 à 2,5 kilogram tot ongeveer 3,2 kilogram. De zeugen kunnen hun rantsoen in 1 keer opnemen. Sommige zeughouders beperken de eerste portie tot 2 kilogram. In begin van een nieuwe voederstap kunnen alle ongeduldige zeugen zodoende sneller een deel van hun rantsoen opnemen. Later op de dag bieden ze zich een tweede keer aan en krijgen het resterende deel.

REPUTATIE VAN DE SEPARATIE

Het bedrijf dat we eerst bezochten had met 1 voederstation de optie om automatisch zeugen te separeren, maar maakte er geen gebruik van. Ook bij het andere bedrijf werd deze optie oorspronkelijk gebruikt, maar door herhaaldelijke mankementen aan het separatiesysteem is de zeughouder afgestapt van deze mogelijkheid. Deze mankementen zijn te verklaren door het feit dat hier nog gewerkt wordt met een zogenaamd eerste-generatie-voederstation. De huidige voederstations hebben een beter uitgeruste separatie. De zeughouder van ons tweede

praktijkbezoek werkt nu met spraymarkering. De zeughouder van ons laatste bezoek maakt wel gebruik van de separatie. Hij heeft 1 groep van 40 (jonge) zeugen en 1 groep van 80 zeugen gehuisvest op stro. Over het gebruik van stro leest u in volgende nieuwsbrief meer.

Deze zeughouder heeft 3 voederstations voor 120 zeugen. In principe zou het voederen van alle 120 zeugen met 2 voederstations ook mogelijk zijn, maar dan is de bezettingsgraad per voederstation zeer hoog. Met deze iets ruimere marge is het ook gemakkelijker om jonge gelten aan te leren. Dat aanleren geschiedt door de gelten 3 dagen in de separatieruimte te huisvesten. De eerste dag moet elke gelt in het voederstation worden geholpen. De tweede dag kennen reeds enkelen het systeem en de derde dag zijn de meeste er mee weg. De zeugen krijgen hier brijvoeder.

GEZOCHT: OORTRANSPONDERS

Zeugen hebben elk een oortransponder. De oortransponder doet dienst als herkenning voor het voederstation en heeft de reputatie snel kwijt of stuk te geraken. In praktijk hebben de bezochte zeughouders ook wat problemen, maar het is zeker niet rampzalig. Blijkbaar is er ook op dit gebied een positieve evolutie te merken. De nieuwe oortransponders zijn harder en minder schadegevoelig. Het bedrijf met 300 zeugen werkt met nieuwe oortransponders en verliest er ongeveer 1 per maand.

CONSTANTE SPANNING VERMIJDT SPANNINGEN

Uit ervaringen van zeughouders is gebleken dat voederstations omwille van de elektronica een constante spanning vereisen. Wie veel problemen heeft met bijvoorbeeld de elektronica van de ventilatie, dient het plaatsen van een spanningsstabilisator te overwegen.

ONBEPERKT EN TOCH GOEDKOOP?

Van het systeem met een voederstation dat zoveel mogelijk aan de behoefte van de individuele zeug voldoet, maken we een bocht naar het systeem van onbeperkt voeder opnemen. Onbeperkt voederen (of ad libitum) waarborgt ongetwijfeld rust, welzijn en voldoende opname. Het bevat in theorie nogal wat voordelen. Ten eerste zijn de investeringen bij verbouwing in de meeste situaties redelijk laag. Dit maakt het systeem ideaal voor landbouwers die bijna aan het einde van hun carrière komen of als overgangssysteem voor zij die nog twijfelen over welk systeem voor hun het beste zou zijn.

Het voeder kan verstrekt worden in voederbakken. Bij voorkeur zij deze goed en best traploos afstelbaar. Het is zowel voor grote als kleine groepen voordelig en er is minder gevaar voor langdurige agressie omdat de natuurlijke rangorde beter tot uiting kan komen. Dit maakt dat het ad libstelsysteem goed toe te passen is bij dynamische groepen. Verder komt er weinig handenarbeid aan te pas en is er bijvoorbeeld geen tijdrovend aanleerproces vereist.

Doordat zeugen gedurende de dracht een groter volume aan voedsel opnemen, zullen ze ook in de kraamstal in staat zijn om voldoende (conventioneel) voeder op te nemen, met als gevolg minder conditieverlies tijdens de lactatie.

DE ANDERE KANT VAN DE MEDAILLE

De lijst met voordelen van onbeperkte voeding lijkt groot, toch zijn er ook enkele belangrijke aandachtspunten die men zeker niet uit het oog mag verliezen. Ten eerste is er de voederkost. Varkens zullen meer voeder opnemen en de voederkosten zullen daardoor stijgen. Het is dan maar de vraag of deze goedkope investering na tien jaar nog vruchten afwerpt.

Ten tweede is het moeilijker overzicht te houden in grote groepen omdat de zeugen niet geobserveerd worden tijdens het eten.

Tot slot is het bij onbeperkt voederen belangrijk de conditie van de zeugen scherp in de gaten te houden.

De slaagkansen van onbeperkt voederen zullen in grote mate afhangen van de soort zeugen, de afstelling van de bak (de hoeveelheid voeder die valt als de zeug de klep bedient) en de samenstelling van het ad libitumvoeder. Bij de aanschaf van een ad libitum voederbak dient men er vooral op te letten dat de bak feilloos af te stellen is, ook wanneer deze vol met voeder zit.

Foto: De voederbak dient bij ad lib goed afstelbaar te zijn, ook wanneer deze vol zit met voeder. Best wordt kruimelvoeder gebruikt.

ONBEPERKTE OPNAME IN PRAKTIJK

Met de stuurgroep brachten we 2 bedrijfsbezoeken aan zeugenhouders met het ad libitum voedersysteem. Een eerste keer vonden we het terug in een nieuwbouw zeugenstal met 250 F1-zeugen en zeugen van een driewegkruising. Deze zeugenhouder werkt met zeugen die 4 à 5 weken na het dekken in stabiele groepjes van 10 zeugen gehuisvest worden. Reeds 2 jaar is de nieuwe stal in gebruik en bij het omschakelen waren er nogal wat zeugen die uitvielen omwille van pootproblemen. Nochtans heeft onderzoek uitgewezen dat zeugen langer meegaan met het ad lib systeem. Er zouden minder beenwerkproblemen zijn door meer rust in de stal. Bovendien zijn de technische resultaten vergelijkbaar met de andere systemen.

De hokken meten 7,5 x 3 meter en zijn op dit moment nog volledig met volroosters uitgerust. In de toekomst zal hier ook het verplichte aandeel dichte vloer ingebouwd worden. De zeugenhouder denkt er dan aan om ofwel ieder hok individueel aan te passen of 2 hokken samen te voegen.

Foto: Ad lib hok: de drinkbak bevindt zich achteraan en de voederbak vooraan (niet zichtbaar), daardoor is er geen onderscheid in lig-, eet-, en mestruimte.

RUIMTELIJKE ORDENING

Wanneer hij kiest om 2 hokken samen te voegen is de ruimte volgens de stuurgroep beter in zones verdeeld. Nu is de voederbak vooraan tegen de gang opgesteld en de drinkbak achteraan in het langwerpige hok. De richtlijn bij ad libitum voederen zegt immers dat de voederbak minstens 6 meter moet verwijderd staan van de drinkbak. Deze richtlijn heeft een verlaging van de totale voederopname tot gevolg omdat de etende zeugen regelmatig de afstand van 6 meter moeten overbruggen om te gaan drinken. Maar door het feit dat hier de drinkbak zo ver mogelijk van de voederbak is geplaatst, zijnde 7,5 meter, is er in het

hok nergens een echte rustplaats voor de zeugen. In het gehele hok is er immers verkeer, want de breedte bedraagt slechts 3 meter.

Wanneer 2 hokken samengevoegd worden, bedraagt de breedte vooraan 6 meter. De voederbakken kunnen dan aan één zijde staan, en de drinkbak aan de andere zijde. Dit lijkt een goede oplossing maar een bijkomende richtlijn zegt dat de voederbakken ook enkele meters uit elkaar dienen te staan. Zoniet kan een dominante zeug twee voederbakken bezetten. De hokindeling bij kleine groepen (en vooral bij ad lib hokken) is dus niet eenvoudig te bepalen. Het is beter diepe, smalle hokken in te richten dan vierkante. Wanneer de groepen bestaan uit 7 à 8 zeugen is er weinig ruimte en dient men, vooral bij het ad libitum en semi-ad libitumsysteem te overwegen om groepen van 2x7 of 2x8 zeugen te vormen. Er ontstaat dan meer ruimte en de zeugen kunnen de verschillende zones beter onderkennen.

Foto: Wanneer 2 hokken samengevoegd worden bij bijvoorbeeld het semi-ad lib systeem (zie nieuwsbrief 2) kunnen de zeugen de zones beter onderkennen. Links eetruimte, rechts ligruimte.

Naast het voedersysteem moet dus ook aandacht besteed worden aan de vorm van het hok en de plaats van de oppervlakte dichte vloer en rooster in het hok. Deze keuzes zijn van belang voor de properheid van en de rust in de hokken.

GROEPSVORMING

De varkenshouder probeert zoveel mogelijk groepen te vormen van dezelfde leeftijd maar mengen van zeugen met verschillende worpnummers is volgens hem ook geen probleem. Jonge zeugen passen zich trouwens gemakkelijker aan dan oudere zeugen. Bij oudere zeugen zijn er meer rangordegevechten.

VOEDER IS CRUCIAAL

Het voeder is cruciaal in de werking van het ad libitum voedersysteem. Niet enkel de samenstelling is van belang, ook de vorm speelt

een rol. De bezochte zeugenhouder is 3 maanden geleden overgeschakeld van korrelvoeder naar kruimelvoeder. Het gaat over hetzelfde product, maar met een andere vorm. Met kruimelvoeder kan men de bakken beter afstellen, waardoor de porties verkleinen. Het gevolg is dat de zeugen minder voeder vermorsen en de conditie beter kan gestuurd worden. Kruimelvoeder is wel minstens even duur als korrelvoeder omdat de kruimels oorspronkelijk korrels zijn die gebroken worden. De kruimels moeten ook constant van samenstelling zijn, omdat anders weer problemen met het afstellen optreden.

Foto: Vermorsing van voeder moet bij elk systeem vermeden worden

Over de samenstelling van het ad libvoeder zal de komende maanden en jaren nog veel gezegd en geschreven worden. Met conventioneel voeder zullen de zeugen te sterk vervetten. Men moet dus zoeken naar een voeder met een lagere energiewaarde en een hoge waterhoudende capaciteit om een verzadigingsgevoel te bewerkstelligen. Zo'n voeder kunnen we een welzijnsvoeder noemen.

Grondstoffen met een hoge waterhoudende capaciteit zijn bijvoorbeeld tarwegries, bietenpulp en sojahullen. Bietenpulp heeft als nadeel plakkerige mest te veroorzaken, tarwegries is dan weer te laxerend.

In tegenstelling tot wat sommigen denken geeft stro geen verzadigingsgevoel. Gehakselde maïs

geeft dat wel, maar kan leiden tot problemen in de mestopslag.

RESULTATEN

Opvallend was de conditie van de zeugen. In dit bedrijf werd ons al duidelijk dat dit systeem niet noodzakelijk te vette zeugen geeft. Er waren zeugen die wat te mager waren en af en toe moest een zeug zelfs uit de groep verwijderd worden om bij te voeren.

DIKKE EN KLEVERIGE MEST

Dikke en kleverige mest zijn ook problemen die vaak gehoord worden bij het onbeperkt voeren. De samenstelling van het voeder (ruwe celstofgehalte en keuze van de grondstoffen) zijn hier niet vreemd aan. Een voldoende grote mestdoorlaat is bij ad libitum nodig.

AD LIBITUM OOK BIJ GROTE GROEPEN

Dat het onbeperkt voedersysteem ook toepasbaar is bij grote groepen bewees ons tweede bezoek. De zeugen van een driewegkruising waren hier verdeeld in 4 hokken van elk 40 à 50 zeugen.

Foto: Ad lib hokindeling bij een grote groep. De voederbakken staan rechts achteraan, de drinkbak rechts vooraan. Links en vooraan zien we de L-vormige ligruimte.

De zeugenhouder is tevreden over de groeps-grootte maar bedenkt zelf dat kleine groepjes nog gemakkelijker zou werken. Hij scant de zeugen een tweede maal in de groep en het uithalen van zeugen om naar de kraamstal te verhuizen, vergt ook telkens wat zoekwerk. Hij werkt immers met een éénwekensysteem en het duurt 3 weken eer een hok volledig volzet is. Voorlopig blijven de gelten nog in individuele boxen en komen pas na de eerste worp in de groep.

OPNAME BEPERKEN DOOR SMAKELIJKHEID AAN TE PASSEN

Zeer verrassend was dat het voederverbruik van de zeugen slechts 1080 kilogram per zeug per jaar bedroeg. We hadden wel gezien dat de zeugen zeker niet te vet waren, maar dat het voederverbruik maar lichtjes hoger was ten opzichte van bestaande stalsystemen hadden we toch niet verwacht. De voederkost zal in dit bedrijf dus niet veel hoger liggen dan in andere bedrijven. De reden hiervan is tweërlei. De voederbakken stonden hier heel scherp afgesteld en het water bevond zich ver van de voederbak. Daarenboven voederde deze zeughouder een ad libitumvoeder (waarin luzerne verwerkt was) dat blijkbaar niet heel smakelijk was voor de zeugen.

Omdat de voederbakken zo krap afgesteld staan én doordat er korrelvoeder gevoederd wordt, mag de vorm van de korrels niet veranderd worden, anders geeft dit problemen met de dosering.

VOEDERLIGBOXEN MET UITLOOP

Na het ad libitumsysteem zijn de voederligboxen met uitloop het laatste groepshuisvestingssysteem in ons overzicht. Dit systeem lijkt het best op de individuele huisvesting in boxen waarmee de meeste zeughouders vertrouwd zijn.

Foto: Voederligboxen met uitloop. De box is uitgevoerd in dichte vloer, de uitloop in rooster.

De zeugen worden gehouden in kleine, stabiele groepen van 6 tot een tiental zeugen. Verplaatsbare schotten laten toe de groepsgrootte te variëren. Voor de boer zijn de zeugen gemakkelijk te bereiken en voor de zeugen is de box een veilige ligplaats, afgescheiden van de andere zeugen. Er zijn twee varianten: ofwel doet de voederligbox dienst als voeder- en ligbox, ofwel zijn de boxen smaller en is de ligruimte buiten de boxen gelokaliseerd.

IEDER ZIJN TROG

De zeugen worden in groep gevoederd en zijn tijdens het voeren opgesloten. Eventueel kunnen de magerste zeugen manueel worden bijgevoerd. De voeding geschiedt op dezelfde manier als in conventionele stallen: manueel of door middel van doseerapparaten boven elke voederligbox.

Na het voeren raadt men aan de zeugen nog een half uur in de box te laten om de rust te bewaren. Bij te snel openen van de poortjes zullen dominante en hongerige zeugen nog snel op zoek gaan naar restvoeder in de andere troggen.

Twintig minuten na het voeren geeft men best nog water in de trog. Nadien kan in de uitloop nog water opgenomen worden.

Individuele herkenning is ook mogelijk. In de trogklep zit dan een ontvangstantenne. De zeug wordt herkend en de juiste hoeveelheid voeder wordt verstrekt. De keuze voor deze optie verhoogt de prijs aanzienlijk

Er zijn verschillende soorten boxen op de markt, ook de huidige boxen kunnen soms gebruikt worden, hetgeen dan goedkoper uitvalt. Als nieuwbouw is het ongetwijfeld een duur systeem. Belangrijk is dat men de zeugen gemakkelijk kan vastzetten, liefst centraal. Na het voeren worden de zeugen terug losgelaten. Daarbij is de mogelijkheid om een individuele box te vergrendelen geen overbodige luxe.

Foto: Tijdens het voeren worden alle zeugen automatisch vastgezet.

Door de pin in de vaste stand te brengen kan men tijdens het voeren elke box individueel vergrendelen. Terwijl de andere zeugen uit de box kunnen, blijven zeugen in de vergrendelde boxen vaststaan.

AFMETINGEN VAN DE BOXEN

Wanneer de boxen zowel dienst doen als voeder- en ligboxen heeft de box best de normale breedte van 65 cm. 70 cm is ook mogelijk maar dan vergroot de kans dat 2 zeugen in één box gaan. Als de gelten apart in een hok gehouden worden, is de breedte van deze boxen best 50 cm.

De lengte bedraagt minstens 2 m, en de hoogte 105 cm. De boxen kunnen uitgevoerd worden in dichte vloer. Bij een boxlengte van 2 m en een boxbreedte van 65 cm is aan de eis van minstens 1,3 m² dichte

vloer per zeug voldaan. Wanneer de boxen langer zijn, kan de laatste 20 à 30 cm van de box uitgevoerd worden in rooster.

Bij een dubbele rij boxen kan men de minimale roosterbreedte tussen de 2 rijen dichte vloer eenvoudig berekenen. In onderstaande tabel is deze berekening uitgevoerd. Let op: deze berekening geldt enkel indien de groepsgrootte minstens 6 zeugen bedraagt. In de bovenste rij van de tabel, boxbreedte van 50 cm, zijn de minimum afmetingen berekend voor een geltenhok. De minimale vrije vloeroppervlakte bedraagt daar immers slechts 1,64 m².

Tabel 1: minimale lengte dichte vloer (cm) en breedte roostervloer (cm) bij variërende boxbreedte (cm).

boxbreedte	minimum lengte dichte vloer	minimum breedte van de rooster ts 2 rijen boxen
50	190	276
65	200	292
70	186	271

Foto: Er zijn verschillende typen van voederligboxen.

In dit geval worden tijdens het voeren de boxen automatisch afgesloten. Een zeug kan echter overdag de klep boven de trog naar voor duwen waardoor achteraan het poortje sluit. De box wordt zo een veilige rustplaats

Afhankelijk van de bestaande situatie is het bij renovatie soms mogelijk om de boxen naar voor te brengen en de trog boven de grond te hangen om aan de oppervlakenormen te voldoen. Dit heeft

wel zijn gevolgen voor het gemak van werken en het stalklimaat!

De voederkosten zullen toenemen bij het gebruik van individuele voederligboxen. De zeugen liggen immers individueel, los van elkaar, waardoor meer van de warmteproductie verloren gaat.

BESLUITEN BIJ DE BEDRIJFSBEZOEKEN

Uit de bezoeken van de stuurgroep is gebleken dat de verschillende huisvestingssystemen kunnen werken. Oude ervaringen met groepshuisvesting die vooral samengevat kunnen worden met de woorden agressie, onrust, terugkomers en slechte technische resultaten zijn pertinent onjuiste vooroordelen.

Bij de omschakeling van groepshuisvesting kunnen tijdelijk wel wat problemen optreden, maar na verloop van tijd zouden er minder terugkomers zijn en meer levend geboren biggen.

De wet zegt dat zeugen ten laatste vanaf 4 weken na het dekken in de groep gebracht moeten worden. Uit onderzoek en ervaringen blijkt dat het best is gebruik te maken van deze periode. Een eerste keer scannen kan zodoende nog in de individuele box en het leidt over het algemeen tot minder terugkomers, minder embryonale sterftes en meer biggen.

Zeugen die te mager zijn of zich buitengewoon agressief gedragen mogen uit de groep gehaald worden. Hiervoor moet men enkele boxen voorzien. Deze boxen moet zodanig ontworpen zijn dat de zeug zich kan omdraaien.

We stelden vast dat in de stallen met natuurlijke verluchting de hokken schijnbaar minder bevuild waren. Natuurlijk kunnen wij met ons beperkt aantal bezoeken geen éénduidige conclusies trekken, maar het gebruik van natuurlijke ventilatie in de zeugenstal verdient zeker een overweging.

Deze nieuwsbrief is een uitgave van KILTO vzw in het kader van de demonstratieprojecten duurzame landbouw van de ALT.

Samenstelling: Gert Van der Schoot & Jos Van Thielen

Eindredactie: Jos Van Thielen

Werkten mee aan deze nieuwsbrief: P. Salaets,

L. Van Dessel, S. Verelst

email voor opmerkingen: jos.vanthielen@khk.be

Adviezen worden verstrekt op voorwaarden dat de aanvrager afstand doet van ieder recht op aansprakelijkheid

Dit demonstratieproject wordt medegefinancierd door de Europese Unie en de Administratie Land- en Tuinbouw van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

